

s-a consumat — grație muncii prințului Ion Ghica, toți sînt foarte îngrijorați de viitorul țării, chiar și roșii »¹. « Munca » lui Ghica constase, desigur, în a arăta consecințele grave pe care putea să le aibă acțiunea noastră. E adevărat că în această acțiune nu eram singuri; totuși, a existat *un risc real*, acela ca turcii, bizuindu-se pe sprijinul Angliei și Austriei, să fi întreprins o operație militară, să fi declanșat astfel un conflict armat al cărui sfîrșit nu putea fi prevăzut. Opoziția din România își urmărea obiectivul său: ea voia, folosindu-se de chestiunea tranzitului și de posibilele ei urmări, să facă dificultăți lui Cuza, eventual să ajungă să răstoarne pe omul care — prin inițiativele lui, și mai ales prin intenția manifestată de a înfăptui o mare reformă agrară — o nemulțumea. Un ecou al acestui obiectiv al opoziției se găsește și în instrucțiunile pe care domnul le trimite, la 15/27 iunie 1865, lui Costache Negri, agentul nostru la Poartă. În aceste instrucțiuni — inedite — citim următorul pasaj: « Între timp, se prezintă chestiunea trecerii armelor sîrbești prin Principatele Unite. Dificultățile momentane pe care ea le suscită *fură întîmpinate cu o satisfacție vădită de către opoziție* și limbajul imprudent al cîtorva agenți străini putea s-o facă să creadă că atitudinea guvernului meu îmi înstrăinase simpatiile unora dintre puterile semnatare ale tratatului de la Paris »².

Interesantă și instructivă, sub raportul atitudinii opoziției din România față de tranzitul armelor sîrbești, este scrisoarea adresată la 20 decembrie 1862, de către Garașanin, ministrul de afaceri străine de la Belgrad, agentului său din București. După ce-l informează, la început, că-i trimite copii de pe scrisoarea marelui vizir către principele Mihail Obrenovici și de pe răspunsul acestuia spre a le comunica lui Vodă Cuza și consulului rus de la București, de Giers, el își exprimă satisfacția pentru operația în curs a trecerii armelor și insistă asupra meritelor domnului român în privința aceasta. « Acest principe — zice Garașanin — *s-a expus, aducîndu-ne un mare serviciu, la pericole pe care, altfel, le putea ușor evita* »³. Și înainte de această afacere (a armelor), elementele turbulente⁴ erau foarte active în Principatele Unite. Reprezentanții Puterilor ostile se buziau mult pe aceste elemente cînd au prezentat protestele lor principelui Cuza, sperînd că principele, expus presiunii partidelor nemulțumite din țară, va încerca desigur să se sprijine pe politica străină. Au fost foarte surprinși de hotărîrea, fermă și cu totul neașteptată pentru ei, a principelui. E normal ca acum să caute să se răzbune pe el de eșecul lor. Dar neputînd-o face astfel, căci vor fi, fără îndoială, alte Puteri care vor aproba nobila conduită a principelui, își vor îndoi atențiile lor față de oamenii nemulțumiți din țară, prin intermediul cărora vor căuta să-și realizeze planurile lor răzbunătoare. Din nefericire, urmează Garașanin, spiritul acestor oameni nemulțumiți nu e destul de patriotic pentru a putea — sau, mai bine zis, a voi — să aprecieze fapta cea mare a unui adevărat patriotism dovedit prin atitudinea principelui Cuza. Ei se vor lăsa duși de intrigile străine spre demersuri funeste, pe care le vor deplînge, poate, mai tîrziu ei înșiși. Tare mi-e teamă să nu fie foarte puțini oameni care să poată aprecia în mod demn o atitudine și o fermitate pe care nici un principe moldo-valah n-a arătat-o pînă în prezent în vreo împrejurare aptă să susție cu energie independența internă a națiunii și dreptul de a o supraveghea în țara sa. E tocmai ceea ce a făcut, în această ocazie,

¹ Academia R.P.R. Documentele Sadyk-Pașa Czaykowsky, vol. V., nr. 4 903, f. 217—218.

² Academia R.P.R. Manuscise. Arh. Cuza Vodă, vol. VII, f. 189.

³ Subl. ns.

⁴ Cîtește: opoziția.